

Schrijven over je leerling

Een column lucht op

Columnisten schrijven over het onderwijs om mensen te raken en te vermaken, maar het is ook een uitlaatklep. “Zonder die column zou ik misschien al eens een burn-out hebben gehad.”

Tekst Richard Hassink Beeld Fred van Diem

“Ik heb geen agenda. Ik wil geen bevolkingsgroepen emanciperen en bijvoorbeeld aantonen dat alle Marokkanen schatjes zijn”, zegt Johan Goossens, mbo-docent, cabaretier en columnist van *het Parool*. “Ik laat gewoon graag zien wat ik beleef voor de klas.” Sinds 2012 geeft Goossens Nederlands op een ROC in Amsterdam. “Mijn carrière als cabaretier ging zo goed dat ik vond dat ik er wel een baantje bij kon nemen”, vertelt Goossens droog. Na een optreden bij *Pauw & Witte-*

man waarin hij uitgebreid verhaalde over zijn werk als mbo-docent, werd Goossens door een redacteur van *het Parool* gepolst voor een wekelijkse column. “Eerst leek het niet door te gaan, omdat ze toch liever een allochtoon wilden, maar uiteindelijk kreeg ik te horen dat ik het mocht doen.”

Ook Inge Braam die onder het pseudoniem Lachesis al 31 jaar een column schrijft voor *het Onderwijsblad*, werd gevraagd door de redactie. “Ik weet nog goed dat ik aanvankelijk maar een half

jaar wilde afspreken”, zegt Braam, “omdat ik dacht dat ik voor langer onvoldoende schrijfstof en inspiratie zou hebben”. Intussen is ze bijna 700 columns verder. De meeste vloeiden heel makkelijk op papier, maar heel soms stakte de schrijfmachine. “Dan wist ik zondagavond nog niet waar ik maandag over wilde schrijven. Toch hoefde ik nooit nee te verkopen.” Braam, die als leerkracht op een basisschool in Apeldoorn werkt, denkt ook op momenten dat ze niet schrijft aan haar column. “Het is een tweede natuur geworden om bij vrijwel alles wat ik zie of hoor te bedenken of ik er iets mee kan voor mijn column.”

Bart Ongering, de Amsterdamse docent die als Meester Bart een tweewekelijkse column in *Trouw* heeft, herkent dat. “Vooral in de week dat ik hem moet schrijven, ben ik er vaak mee bezig in mijn hoofd. En als ik dan aan het eind van een werkdag naar huis fiets, schiet me soms een mooie zin te binnen. Dan stop ik, en schrijf ik ‘m meteen op.”

Wera de Lange, vmbo-docente in Amsterdam, gaat pas nadenken over een onderwerp voor haar column als ze er echt voor gaat zitten. “Door de week word ik veel te veel geleefd en heb ik niet de rust om na te denken. Op zaterdag, na het boodschappen doen, kruip ik achter mijn computer en schrijf ik mijn column voor *het Onderwijsblad*.” Als De Lange niet tevreden is, legt ze haar column soms even weg en sleutelt ze er ‘s zondags verder aan.

“Hij moet goed geschreven zijn, maar hij hoeft ook weer niet het niveau te hebben van de eerste bladzijde van *Oorlog en vrede*.” Goossens heeft voor zichzelf bepaald om er nooit langer dan vijf uur aan te werken. “Als perfectionist heb ik de neiging om er zo een hele nacht aan te schaven en slijpen, dat gaat gewoon niet in combinatie met mijn andere werk.”

De columnisten laten zich graag inspireren door de dagelijkse praktijk, maar waar Ongering en Goossens hun ervaringen gebruiken om de lezer een inkijkje te geven in de middelbare schoolwereld anno 2015 en om maatschappelijke onderwerpen aan te kaarten, lopen Braam en De Lange vaak te hoop tegen onderwijszaken die van hogerhand worden opgelegd. “Waar ik bijvoorbeeld een bloedhekel aan heb, is dat onderwijskundig geraaskal”, zegt De Lange. “Er zijn ■

Inge Braam (59) is leerkracht op een basisschool in Apeldoorn en schrijft sinds 1984 onder het pseudoniem Lachesis een column voor 'het Onderwijsblad', daarvoor deed ze dat voor de 'Vrouwenkrant' van de toenmalige ABOP. Haar favoriete column is 'Goed, beter, best'. "Dat was een stuk over de doorgeslagen meedrift in het onderwijs. Die column is vaak bekeken op internet en ik heb er veel positieve reacties op gekregen." In april 2011 werd een aantal columns van Lachesis gebundeld in 'Petjes en prinsesjes'.

Inge Braam: "Ik schrijf niet over gevoelige situaties die nog spelen."

Johan Goossens (33) is leraar Nederlands op een mbo in Amsterdam. Hij geeft sinds 2012 les, daarvoor was hij cabaretier en schrijver. Nu combineert hij de drie beroepen, lesgeven doet hij nu nog maar één dag per week. In 2013 begon hij als columnist bij 'het Parool', 15 jaar eerder had al eens een column in Trouw. Zijn favoriete column is 'Raketjes'. "Die column bevat zowel ontroering als humor. Voor mij de mooiste combinatie." In september 2014 verscheen onder de titel 'Wie heeft er wél een boek bij zich?', een boek met zijn verzamelde columns.

Johan Goossens: "Na twee weken voor de klas had ik genoeg input voor een heel cabaretprogramma."

Wera de Lange (60) is lerares Duits en mens & maatschappij op een vmbo in Amsterdam. Sinds 2005 staat ze voor de klas, daarvoor werkte ze 22 jaar als journalist, onder andere voor 'Trouw'. De Lange schrijft sinds 2008 een column voor 'het Onderwijsblad', daarvoor had ze twee jaar een column in Trouw. Haar favoriete column is 'Dood aan de sociale wetenschappen'. "Dat riep een collega die op zijn 60ste gedwongen werd de juiste onderwijsbevoegdheid te halen, ooit tijdens een bijeenkomst terwijl hij boos wegliep. Dat vind ik mijn beste column, niet vanwege mijn schrijfkunst maar door zijn mooie uitspraak."

Wera de Lange: "Waar ik bijvoorbeeld een bloedhekel aan heb, is dat onderwijskundig geraaskal."

Bart Ongering (34)

is sinds 2008 leraar Engels op een scholengemeenschap in de Amsterdamse Bijlmer. In 2012 schreef hij een jaar lang een column voor 'Sp!ts'; sinds september 2015 is hij columnist voor 'Trouw'. Zijn favoriete column is 'Verdriet de baas'. "Die column is heel persoonlijk, en dat heb ik verweven met mijn ervaringen in de klas. Aan de vele reacties te zien, heb ik mensen daarmee weten te raken." Ongering verzamelt ook al jaren uitspraken van zijn leerlingen. Die zijn in april 2013 samengebracht in een boek, 'Ik hoeft niet op te letten, ik weet alles al'.

Bart Ongering: "Soms vraag ik leerlingen zelfs of ik een bepaalde uitspraak mag gebruiken."

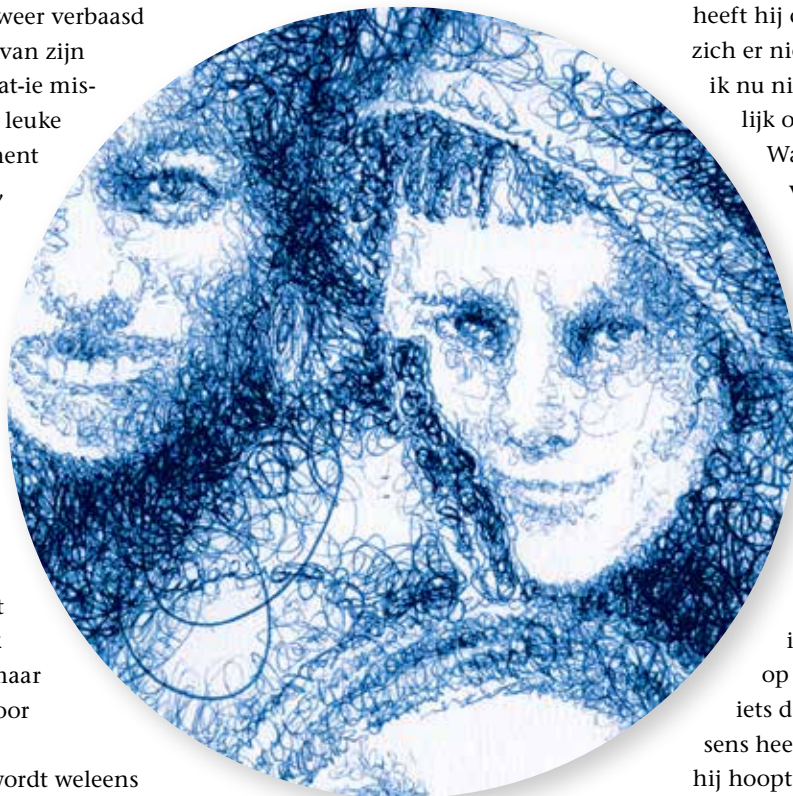
zoveel modeverschijnselen die niet getest zijn in de praktijk en die je dan door de strot geduwd worden.” Braam beaamt dat. “In het onderwijs wemelt van de ‘heilige gralen’, waarvan men dan denkt dat ze de oplossing zijn. Als ik dan schrijf dat ze niet werken, wordt mij dat niet in dank afgenomen.” Braam weet nog dat ze ooit een kritische column schreef over realistisch rekenen. “Toen de column verscheen in het blad, viel een hele club rekenkundigen over me heen, dat ik had ik totaal niet zien aankomen.”

Goossens is ook elke keer weer verbaasd over het wisselende effect van zijn columns. “Soms denk ik dat-ie mislukt is en dan krijg ik heel leuke reacties, maar op het moment dat ik ‘m zelf briljant vind, pist er geen hond tegenaan.” Ongering publiceert zijn columns als enige op Facebook. Meer dan honderd-duizend mensen vinden zijn pagina ‘leuk’. Het gros reageert positief, maar niet iedereen. “Ach, je kunt geen column schrijven die iedereen waardeert. En dat moet je ook niet willen. Ik luister graag naar kritiek maar laat me er niet heel veel door beïnvloeden.”

Ook over Wera de Lange wordt weleens gemopperd op sociale media. De Lange kan zich dat zelf eigenlijk wel goed voorstellen. “Ik ben regelmatig onzeker in mijn columns. Dat vinden sommige mensen irritant. Tja, zo ben ik nou eenmaal als leraar en dat zie je dus ook terug in mijn columns. Ik denk trouwens dat leraren die zelf ook nog weleens lopen te tobben, mijn column wel kunnen waarderen, vanwege de herkenbaarheid.”

Leerlingen figureren vaak in de columns. Levert dat nooit problemen op? Nee, zeggen de columnisten in koor. Sowieso verzinnen ze alle vier andere namen voor de door hen opgevoerde leerlingen en soms worden situaties wat verdraaid om ze minder herkenbaar te maken. Braam: “En ik schrijf niet over gevoelige situaties die nog spelen. Als ik er dan uiteindelijk iets mee doe, is het pas veel later. Voordeel daarvan is ook dat je dan met wat meer

‘Het is ethisch op het randje, omdat je toch de ervaringen en de situatie van een ander plundert’

afstand kunt schrijven.” De Lange voelt zich regelmatig bezwaard als ze over leerlingen schrijft. “Het is ethisch op het randje, omdat je toch de ervaringen en de situatie van een ander plundert. Als ik dat randje nog te dichtbij vind komen, ga ik nog meer veranderen. Ik plunder wel, omdat ik op zo’n moment het verhaal belangrijker vind, maar helemaal goed voelt het niet.”

Ongering is heel erg open naar zijn leerlingen. “Soms vraag ik leerlingen zelfs of ik een bepaalde uitspraak mag gebruiken. Of ze vragen mij om mijn laatste column voor te lezen.” Goossens houdt zijn hart weleens vast. “Laatst heb ik mijn boek verloot in een klas waarin een meisje zat over wie ik een wat lullige column had geschreven. Dat wist ze niet, en ja hoor

bam, ze wint de verloting. De volgende dag sprak ze me aan dat ik haar situatie had gebruikt voor een van mijn columns. ‘Dat was ik hè, meneer?’, zei ze. Dat was even pijnlijk. Gelukkig kon ze er om lachen.”

Ook collega’s duiken weleens op in columns. “Directe collega’s zeggen soms met vrees het blad open te slaan, maar ik krijg nooit commentaar”, zegt Braam. De Lange heeft in de tijd dat ze een column had in *Trouw* een disfunctionerende collega zeer negatief beschreven. “Gelukkig heeft hij die column nooit gelezen of zich er niet in herkend, maar zo iets zou ik nu niet meer doen. Dat was behoorlijk onder de gordel.”

Waar komt de drive eigenlijk vandaan om naast een drukke baan columns te schrijven?

De Lange houdt gewoon van schrijven. “Maar het lucht me ook op. Het werk vliegt me soms aan en dan is het fijn dat ik sommige dingen van me af kan schrijven.” Ongering voelt de drang om mensen te laten zien hoe het leven van vmbo-leerlingen er op school uitziet. “Voor sommige lezers is het heel lang geleden dat ze op school zaten, maar onderwijs is iets dat ons allemaal verbindt.” Goossens heeft geen verheven doelen. Maar hij hoopt dat zijn columns mensen raken en vermaken. Voor zichzelf heeft hij veel nut van zijn columns; hij gebruikt ze in zijn cabaretprogramma’s. “Ik riep na twee weken voor de klas al dat ik genoeg input had voor een heel cabaretprogramma.” Braam hoopt dat ze met haar columns invloed heeft op de beleidsbepalers in het onderwijs. “Dat is misschien ijdele hoop, want ik vraag me af of ze mijn columns lezen.” Maar de columns helpen haar in elk geval om een betere leerkracht te zijn. “Ik zie sneller wat er in de klas aan de hand is en ik kan beter reflecteren op mijn eigen gedrag. En verder denk ik dat het voor mij een goede uitlaatklep is. Zonder die column zou ik misschien al eens een burn-out hebben gehad.” ■

Lees de favoriete columns van Braam, Goossens, De Lange en Ongering op aob.nl/favorietecolumns